

STUDIA OBSZARÓW WIEJSKICH

2015, volume 39, pp. 129–144

<http://dx.doi.org/10.7163/SOW.39.8>

KOMISJA OBSZARÓW WIEJSKICH
POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
www.ptg.pan.pl

INSTYTUT GEOGRAFII I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA
POLSKA AKADEMIA NAUK
www.igipz.pan.pl

RURAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE POST-AGRICULTURAL ERA: POLICY RECOMMENDATIONS

Vladan HRUŠKA¹ • Konrad CZAPIEWSKI² • Zoltán KOVÁCS³

¹Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem, Faculty of Science
Department of Geography, České mládeže 8, 400 96, Ústí nad Labem, Czechia
vladan.hruska@ujep.cz

²Institute of Geography and Spatial Organization, Polish Academy of Sciences
Twarda 51/55, 00-818 Warsaw, Poland
konrad@twarda.pan.pl

³Research Centre for Astronomy and Earth Sciences, Hungarian Academy of Sciences and University of Szeged
Department of Economic and Social Geography, Egyetem u. 2, H-6722, Szeged, Hungary
zkovacs@mail.iif.hu

Abstract: Present rural economies of developed countries are no more dominated by agriculture. However, in policies of rural economic development the position of farming remains very strong due to the persisting productivist thinking. Consequently, the tools of such policies are strongly related to agriculture, despite its minor contribution to rural economies of developed countries. The aim of this article is to offer recommendations for more efficient policies of rural economic development which are not based only on agriculture. These policy recommendations for European or national, regional and local authorities are key research findings of the project *Non-agricultural and non-tourism economic industries in rural peripheries of the Visegrad countries* funded by the International Visegrad Fund.

Key-words: rural economic development, entrepreneurship, policy recommendations, rural planning.

Rural has been traditionally perceived as agricultural. Such a perception has formed the opinions of both urban and rural people, professionals dealing with rural space, planners and very often rural scholars. However, economic restructuring of rural areas since World War II has significantly changed their economic profile in terms of employment. Many rural areas of developed (including Visegrad) countries lost their dependence on agriculture. In Visegrad countries such a change was intensified by the change of regime which brought a shift from a centrally planned economy to an economy based on the free market. More importantly, post-socialist economic restructuring has also caused the retreat from the Fordist mode of regulation to a more flexible one which enables the rise of many small and medium enterprises in agriculture, manufacturing and services spreading throughout rural areas of these countries. Nevertheless, such a significant change has been only slowly penetrating rural development policies. As a consequence, when it is spoken about rural economic growth, still very often only measures in agriculture are taken into

account. The aim of this article is to offer such recommendations which are based also on other than agricultural economic activities in rural space.

For doing this, it is necessary to stress the distinctiveness of rural space in terms of its economy. As the definition of rural areas indicates, there are many differences between rural and urban areas with regards to their socio-economic processes. The definition of rural localities acknowledges that contemporary processes of economic restructuring are manifested differently in rural and urban areas mostly due to different population densities and the size of local markets. Rural communities worldwide face a lot of challenges to their economic and social viability. A decline in agriculture and the growing concentration of service activities in larger cities generate problems with retaining living-wage jobs, managing the outmigration of the younger and better educated labour force, and mitigating the loss of a distinctive cultural and economic heritage (Salamon and MacTavish 2009). Therefore, strategies for economic development on the enterprise level should be distinctive for rural and urban enterprises.

As there are many studies and reports which suggest some measures for regional economic development (e.g. Asheim et al. 2003; Capello and Nijkamp 2009; Blažek and Uhlíř 2011; Pike et al. 2011), in the following, only those measures will be mentioned that are closely related to the rural dimension of economic development. As rural (economic) development is a multi-level governance task, these measures are ordered according to measures which should be taken on the European (national), regional and local (community or local action groups) level. In order to make these recommendations more accessible to rural representatives from Visegrad countries, they are presented besides English in Czech, Hungarian, Polish and Slovak languages.

European and national level • Evropská a národní úroveň • Európai és nemzeti szint • Wymiar europejski i krajowy • Európska a národná úroveň

<p>Re-definition of rural economic development European and national rural development policies with a focus on economic development should also focus on other economic industries than agriculture, forestry and tourism. In most developed countries, agriculture is no longer a dominant provider of jobs in rural areas. Instead, the promotion of both start-ups and existing firms in manufacturing, progressive services and other economic sectors should be integrated into rural economic policies.</p>	<p>Znovu-definování venkovského ekonomického rozvoje Evropské a národní politiky rozvoje venkova by se měly zaměřit také na jiné ekonomické sektory než zemědělství, lesnictví a turismus. Ve většině rozvinutých zemí zemědělství zdaleka není hlavním poskytovatelem pracovních míst na venkově. Namísto toho by do politik rozvoje venkova měla být integrována i podpora začínajících či existujících firem na venkově např. ve zpracovatelském průmyslu či progresivních službách.</p>	<p>A falusi (vidéki) gazdaságfejlesztés újradefiniálása Az európai és nemzeti fejlesztési politikáknak a mezőgazdaságon, erdőgazdálkodáson és turizmuson kívül más gazdasági ágazatokra is fókuszálniuk kell. Mint arra Hruška és Czapiewski írásukban rámutattak, a fejlett országokban a mezőgazdaság már koránt sem a legfőbb foglalkoztató arurális térségekben. Ehelyett a termelésben (feldolgozóiparban), a progresszív szolgáltató és más gazdasági ágazatokban tevékeny újonnan létesült, vagy már régebben működő cégeket integrálni kellene a vidékfejlesztési politikákba.</p>	<p>Re-definicja rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich Europejskie i krajowe strategie rozwoju powinny koncentrować się w większym stopniu na innych branżach gospodarki lokalnej, niż wyłącznie rolnictwo, turystyka i leśnictwo. Jak wykazano w większości rozwiniętych państw świata rolnictwo nie jest dominującym sektorem gospodarki i coraz mniejsza liczba mieszkańców znajduje zatrudnienie na roli. Natomiast zauważalna jest za mała promocja inicjatyw rozpoczynających działalność, firm sektora usługowego, jak również pozostałych przedsiębiorstw na obszarach wiejskich.</p>	<p>Zmena definície hospodárskeho rozvoja vidieka Rozvojové politiky na európskej a národnej úrovni zamerané na hospodársky rozvoj by sa mali orientovať nielen na poľnohospodárstvo, lesníctvo či cestovný ruch, ale aj na podporu iných odvetví hospodárstva. Ako preukázuje článok Hruška a Czapiewskieh v tomto vydaní, vo väčšine rozvinutých krajín už poľnohospodárstvo stratilo postavenie dominantného tvorca pracovných príležitostí na vidieku. Namiesto toho by do politik hospodárskeho rozvoja vidieka mala byť zahrnutá podpora startupov alebo už existujúcich firiem v oblasti priemyselnej výroby, moderných služieb a ďalších hospodárskych odvetví.</p>
<p>Stressing more job-generating rural policies Rural policies have traditionally focused on the infrastructural modernization of rural settlements, later on the new paradigm of rural development (Woods 2011) has opened room for development measures aiming at social cohesiveness of rural communities. In our opinion more attention should be paid towards measures aiming at changing the local economic milieu and enhancing the entrepreneurial culture. Discussions might appear on whether spe-</p>	<p>Důraz na politiky rozvoje venkova produkující pracovní místa Politiky rozvoje venkova byly tradičně zaměřeny na infrastrukturní modernizaci venkovských sídel. Později nové paradigma rozvoje venkova (Woods 2011) otevřelo prostor pro opatření zaměřující se na sociální soudržnost venkovských komunit. Dle našeho názoru by mělo být více pozornosti věnováno opatřením, která se zaměřují na změnu lokálního ekonomického prostředí a podnikatelské kultury.</p>	<p>A munkahelyteremtő vidékfejlesztési politikák előtérbe helyezése A vidékfejlesztési politikák hagyományosan a falusi települések infrastruktúrális modernizációjára fókuszáltak, később pedig a vidékfejlesztés új paradigmájára, amely megnyitotta az utat a vidéki közösségek társadalmi integrációját célzó intézkedések előtt. Véleményünk szerint nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a helyi gazdasági milió megváltoztatását célzó, valamint a vállalkozói kultúrát erősítő intézkedéseknek. Vítákat generálhat annak</p>	<p>Większe znaczenie polityki generującej miejsca pracy na wsi Polityka wiejska w szerokim zakresie koncentrowała się najpierw na modernizacji wyposażenia infrastrukturalnego w miejscowościach. Dopiero później w myśl nowego paradygmatu rozwoju obszarów wiejskich podkreślano znaczenie działań rozwojowych mających na celu osiągnięcia rozwoju społecznego na wsi (Woods 2011). Rekomenduje się zwrócenie większej uwagi na działania mające na celu zmianę otoczenia instytucjonalnego i wzmocnie-</p>	<p>Väčší dôraz na politiku tvorby pracovných miest Politiky rozvoja vidieka sa tradične zameriavajú na modernizáciu infraštruktúry vidieckych sídel, neskôr sa podľa Woodsa (2011) otvára priestor aj pre rozvoj opatrení zameraných na sociálnu kohéziu vidieckych obcí. Domnievame sa, že viac pozornosti by sa malo venovať opatreniam zameraným na zmenu miestneho podnikateľského prostredia a zvyšovanie podnikateľskej kultúry. Môže sa zdať otázne, či opatrenia špeciálne zamerané na ekonomické</p>

<p>cialized rural economic policies are indeed needed. However, as the negative perception of rural space for doing business (at least in Czechia – Chromý et al. 2011) with its indisputable limitations shows, rural entrepreneurialism faces different challenges in rural than in urban areas.</p>	<p>Otázkou je, zda jsou takové politiky úzce zaměřené na venkov opravdu nutné. Nicméně neoddiskutovatelné nevýhody a negativní vnímání venkova jako místa pro podnikání (jak bylo dokázáno na příkladu Česka – viz Chromý a kol. 2011) ukazuje, že podnikání na venkově čelí odlišným výzvám než podnikání v městských oblastech.</p>	<p>a kérdéseknek a megválaszolása, hogy vajon tényleg szükséges van-e specifikus falusi gazdaság-politikákra. Ugyanakkor – mint ahogyan azt az üzleti életben a korlátozott lehetőségeket biztosító vidéki térség negatív megítélése is mutatja (legálábbis Csehországban- Chromý et al. 2011, illetve lásd Hruška, Siviček és Czapiewski tanulmányát ebben a számban) saját vitathatatlan korlátai miatt (lásd Novotný, Hruška, Egedy és Mazur írását ebben a számban) a vállalkozói szférának eltérő kihívásokkal kell szembesülnie a falusi és a városi térségekben.</p>	<p>nie kultury i klimatu przedsiębiorczości na wsi. Aktualne negatywne postrzeganie obszarów wiejskich jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej powinno stymulować działania zmierzające do stworzenia specjalnych programów dedykowanych rozwojowi przedsiębiorczości na wsi.</p>	<p>aktivity na vidieku sú vôbec potrebné. Vzhľadom na negatívne vnímanie vidieka ako priestoru na podnikanie (minimálne v Česku – Chromý et al. 2001 – viď článok Hruška, Sivičeka a Czapiewskiego v tomto vydaní) a jeho nespornými obmedzeniami (viď článok Novotného, Hruška, Egedyho a Mazura v tomto vydaní) sa však ukazuje, že podnikanie na vidieku čelí odlišným problémom ako podnikanie v urbánnom prostredí</p>
<p>Integration of rural development policies On the one hand, neo-liberal principles penetrating European and national sectoral policies increasingly intensify pressure on providing rural localities with both commercial and public services which contribute significantly to rural employment. On the other hand, there are rural development policies focusing on the stabilisation or improvement in delivering those services to rural areas. This mismatch can be prevented only by the implementation of integrated rural policies which requires a strong planning authority with competencies in all relevant issues regarding rural/ regional development. Moreover, from this point of view,</p>	<p>Integrace politik rozvoje venkova Neoliberální principy prostupující evropské a národní sektorové politiky stále zvyšují tlak na zajištění spektra komerčních a veřejných služeb na venkově, které přispívají k zaměstnanosti na venkově. Na druhou stranu zde ale existují politiky rozvoje venkova zaměřující se na stabilizaci a zlepšení pokrytí venkova těmito službami. Takový nesoulad může být vyřešen jen implementací venkovských politik silnými plánovacími autoritami s kompetencemi ve všech podstatných záležitostech týkajících se rozvoje venkova. Při tvorbě a implementaci takových politik musí být dán prostor širokému rozsahu venkovských aktérů, jejichž role v plánovacích</p>	<p>A vidékfejlesztési politikák integrációja Egyrészt az európai és a nemzeti szektorális politikákat átható neoliberális elvek egyre nagyobb nyomást gyakoroltak abba az irányba, hogy a vidéki területeket kereskedelmi és közszolgáltatásokkal lássák el, ami aztán majd alapvetően javít a falusi foglalkoztatáson. Másrészt vannak olyan vidékfejlesztési koncepciók, amelyek ezen szolgáltatások vidéki térségekben történő stabilizálását vagy letelepedésének előmozdítását célozzák meg. Mindez csak integrált, alulról szerveződő stratégiák és politikák kidolgozásával lehetséges, ami erős tervezési hatóságot és jogköröket igényel regionális- és vidékfejlesztési kompetenciákkal. Ezen felül a vidékfejlesztési poli-</p>	<p>Integracja wiejskich polityk rozwojowych Z jednej strony współczesna neoliberalna polityka zauważalna w dokumentach uchwalonych na poziomie europejskim i krajowym kładzie nacisk na brak interwencjonizmu państwa w zapewnieniu społecznościom wiejskim pełnego dostępu do usług (w tym publicznych). Z drugiej strony europejska polityka rolna dąży co najmniej do stabilizacji lub znaczącej poprawy w tej kwestii. Te niezgodności mogą być usunięte jedynie przez przyjęcie zintegrowanych i oddolnych polityk wiejskich wymagających silnej instytucji kompetentnej we wszystkich istotnych sprawach dotyczących rozwoju obszarów wiejskich. Co więcej, polityka rozwoju</p>	<p>Integrácia politik rozvoja vidieka Neoliberálne princípy, ktoré prenikli do Európskych a národných odvetvových politík, zintenzívnili tlak na tvorbu zisku komerčných i verejných služieb, čo je na vidieku často problém vedúci k redukcii poskytovaných služieb. Na druhej strane však stoja politiky rozvoja vidieka, ktoré sa zameriavajú na rozvoj týchto služieb na vidieku, a to aj za účelom zvýšiť v tomto priestore zamestnanosť. Tento nesúlady môže byť prekonaný jedine zavedením integrovaných politík v smere zdola nahor, čo si vyžaduje silný plánovací orgán s príslušnými kompetenciami vo všetkých relevantných otázkach týkajúcich sa rozvoja vidieka či regionálneho rozvoja. Pri</p>

<p>when drafting and implementing rural development policies, space must be open for a broad range of rural actors and their empowerment.</p>	<p>mechanismech musí byť rešpektovaná.</p>	<p>titák kidolgozása és végrehajtása során teret kell biztosítani a falusi térségben tevékenykedő szereplőknek és az ő ismerteiknek.</p>	<p>obszarów wiejskich powinna uwzględniać szeroki krąg interesariuszy działających na wsi.</p>	<p>príprave a uplatňovaní politik rozvoja vidieka musí byť v tomto kontexte otvorený dostatočný priestor pre široké spektrum samotných predstaviteľov vidieka.</p>
<p>Change in the perception of rural areas As was already stated, rural areas, despite the continuing improvements in transportation, information and communication technologies, are still perceived as unsuitable places for doing business. However, as empirical evidence from western developed countries shows, the number of jobs in manufacturing or service activities dynamically grew in rural areas in the last few decades. This clearly shows that the aforementioned perception could be removed and replaced by a more viable picture, which could promote entrepreneurialism in rural areas. Such a new representation of rural areas could stress for example, the high environmental quality of rural areas, a more secure milieu in comparison to urban areas, a more loyal and flexible workforce (Moseley 2003).</p>	<p>Změna vnímání venkovského prostoru Jak již bylo zmíněno, venkovský prostor, i přes pokračující zlepšení v dopravních, informačních a komunikačních technologiích, je stále vnímán jako místo nevhodné pro podnikání. Nicméně, jak ukázaly studie ze západních rozvinutých zemí, v posledních desetiletích došlo k podstatnému růstu pracovních míst na venkově ve zpracovatelském průmyslu i ve službách. Tento fakt jasně ukazuje, že výše zmíněné vnímání by mohlo být dekonstruováno a nahrazeno pozitivnějším obrazem venkovského prostoru, který by neodrazoval, resp. mnohem více podporoval lidi v podnikání na venkově. Taková nová reprezentace venkovského prostoru by mohla zdůraznit např. lepší environmentální kvalitu a bezpečnost venkovského prostředí ve srovnání s městy či věrnější a flexibilní pracovní sílu (Moseley 2003).</p>	<p>A falusi tér értelmezésének megváltoztatása Mint azt korábban megállapítottuk, a vidékre – a közlekedésben, és infokommunikációs technológiában történt folyamatos fejlesztésektől eltekintve – még mindig üzleti tevékenységre alkalmatlan térségként tekintünk. De mint azt a nyugati fejlett országokban tapasztalt gyakorlati példák is mutatják, az elmúlt évtizedben a rurális térségekben dinamikusan nőtt az iparban és a szolgáltatásban lévő munkahelyek száma. Ez egyértelműen bizonyítja, hogy a falusi térség korábbi értelmezése lebontható és helyére egy olyan valósághibb kép állítható, amely támogatná a vidéki vállalkozói szellem térnyerését. A falusi térség ilyen újfajta megközelítése jól kifejezhető például a vidéki térség magas környezeti minőségét, a városnál biztonságosabb miljöjét, a munkaadóhoz lojálisabb, ugyanakkor rugalmasabb munkaeréjét (Moseley 2003).</p>	<p>Zmiana postrzegania przestrzeni wiejskiej Jak już wspomniano, obszary wiejskie pomimo ciągłej poprawy wyposażenia infrastrukturalnego, informatycznego i komunikacyjnego wciąż są postrzegane jako nieatrakcyjne do prowadzenia działalności gospodarczej. Jednakże – jak pokazują przykłady zachodnich krajów europejskich – liczba miejsc pracy w działalności usługowej i przetwórczej znacząco wzrastała w ostatnich dekadach. To oznacza, że negatywny image mógłby zostać zastąpiony przez bardziej adekwatny i optymistyczny wizerunek obszarów wiejskich jako miejsca atrakcyjnego gospodarczo. Taki nowy wizerunek powinien podkreślać między innymi wysoką jakość środowiska przyrodniczego obszarów wiejskich, bardziej bezpieczne otoczenie w porównaniu z miastami oraz bardziej bezpośrednie relacje z pracownikami (Moseley 2003).</p>	<p>Zmena vnímania vidieckeho priestoru AAko už bolo poznamenané, vidiecky priestor, napriek prebiehajúcemu rozvoju dopravných, informačných a komunikačných technológií, je stále vnímaný ako nie celkom vhodné prostredie na podnikanie. Vývoj v rozvinutých západných krajinách však dokazuje, že počet pracovných miest v priemysle a službách v uplynulých desaťročiach na vidieku dramaticky vzrástol. To jasne ukazuje, že uvedené vnímanie by malo byť nahradené obrazom životaschopného vidieka, čo môže podnietiť rozvoj podnikateľských aktivít v ňom. Takéto znázornenie vidieka by malo zdôrazňovať najmä vysokú kvalitu životného prostredia na vidieku, bezpečnejšie prostredie v porovnaní s mestom, lojálnejšiu a flexibilnejšiu pracovnú silu a pod. (Moseley 2003).</p>
<p>Entrepreneurial education Education on entrepreneurship should be increasingly promoted at grammar schools and universities, as an improvement in the skills and motivation of</p>	<p>Vzděláváním k podnikatelství Podnikatelské vzdělávání by mělo být mnohem více podporováno na základních a středních školách, protože zlepšení motivace pro podnikání</p>	<p>Vállalkozói ismeretek oktatása, a vállalkozói réteg képzése A vállalkozói ismeretek oktatását egyre jobban erősíteni kellene a vidéki és periférikus térségekben működő közép- és főiskolákban</p>	<p>Edukacja przedsiębiorczości Edukacja przedsiębiorczości powinna być intensywnie promowana w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na obszarach</p>	<p>Podnikateľské vzdelávanie Vzdelávanie v oblasti podnikania by malo čoraz viac prenikať do základných a stredných škôl, najmä tých lokalizovaných v periférnych vidieckych oblastiach,</p>

<p>young people is a basic pre-condition for entrepreneurial success. This could be achieved by a combination of experiential learning through student placements and junior enterprise schemes. Similarly teachers and lecturers in secondary schools also need specialist training in entrepreneurship education (Smallbone 2005).</p>	<p>a podnikateľských dovedností mladých ľudí je základnou podmienkou podnikateľského úspechu. Tohoto by mohlo byť dosiahnuť kombináciou stáží študentů v podnikoch či simulaciami situácií bežných v podnikoch. Podobne také učiteľé a prednášajúci na stredných školách potrebujú v tomto ohľadu špecializované školení (Smallbone 2005).</p>	<p>lákón, lévén a fiatal korosztály képességeinek és motivációjának a fejlesztése a vállalkozói sikeresség egyik legfontosabb előfeltétele. Ez a gyakorlatorientált képzés (tanulói helyek biztosítása) és kezdő vállalkozói sémák kombinációján keresztül valósítható meg. Ehhez hasonlón a középiskolákban oktató tanárok és előadók számára is szükséges lenne vállalkozói ismereteket elmélyítő speciális tanfolyamokat szervezni (Smallbone 2005).</p>	<p>wiejskich i peryferyjnych, aby w ten sposób wzmacniać umiejętności i motywację młodych ludzi. Może to zostać osiągnięte poprzez silniejsze powiązanie systemu szkolnictwa formalnego z empirycznymi praktykami i stażami zawodowymi. Praktyczna edukacja przedsiębiorczości powinna również objąć nauczycieli, gdyż oni również potrzebują ciągłego doskonalenia (Smallbone 2005)</p>	<p>pretože rozvoj zručností a motívacia mladých ľudí sú základným predpokladom podnikateľského úspechu. Mohlo by sa to dosiahnuť kombináciou duálneho vzdelávania so zapojením študentov do stáží a projektov juniorských pracovných pozícií. Podobne aj vyučujúci na stredných školách by v súlade so Smallboneom (2005) mali absolvovať špeciálne podnikateľské kurzy.</p>
<p>Promotion of homeworking among urban-located enterprises The number of people living in rural areas and working from home is steadily growing. Statistics from the UK show, that in 2014 4.2 million people were home workers (defined as those, who use their home for more than half their work time; their share was 13.9% of those in work). Since 1998 this number has grown by 1.3 million and the rate by 2.8 percentage points (Office for National Statistics 2014). This is a definite positive trend for rural areas, because it helps to sustain rural and usually more qualified and wealthy people (home workers in the UK are usually in higher skilled positions and consequently earn more on average – Office for National Statistics 2014), which in turn could support local economies</p>	<p>Podpora práce z domu v podnikoch lokalizovaných ve městech Počet lidí ve venkovských oblastech pracujících z domova neustále roste. Statisticky ze Spojeného království indikují, že v roce 2014 pracovalo 4,2 milionu lidí z domu (definováno jako ti, kteří pracují z domu více než polovinu z celkové pracovní doby) – jejich podíl na celkové pracovní síle činil 13,9 %. Od roku 1998 toto číslo vzrostlo o 1,3 milionu (jejich podíl pak o 2,8 procentních bodů) (Office for National Statistics 2014). Takový vývoj lze hodnotit jako jednoznačně pozitivní pro venkovské oblasti, protože pomáhá udržet mnohdy velice kvalifikované obyvatelstvo (lidé pracující z domu na britském venkově obvykle pracovali na vyšších pozicích a vydělávali více peněz – Office for National Statistics 2014). Toto</p>	<p>Az otthoni munka támogatása a városi vállalkozások esetében A falusi térségben élő és otthon dolgozó emberek száma folyamatosan nő. A brit statisztikai adatok azt mutatják, hogy 2014 – ben 4,2 millió fő otthon dolgozott (vagyis munkaidejüknek legalább a felét otthon dolgozták le; ez a foglalkoztatottak 13,9%-a volt). Számuk 1998 óta 1,3 millió fővel nőtt, ami 2,8 százalékpontos növekedésnek felelt meg (Office for National Statistics 2014). Ez egyértelműen pozitív trendeket jelez a rurális térségek számára, mert segíthet a magasabb képzettségű és tehetősebb falusi népesség megtartásában (az otthon dolgozók az Egyesült Királyságban általában magasabb végzettséget igénylő pozíciókat töltenek be és következképpen átlagos jövedelmük is magasabb – Office for National Statistics 2014). Ezek a rétegek fogyasztással, vagy start-upok</p>	<p>Wspieranie pracy zdalnej Liczba osób mieszkających na obszarach wiejskich i pracujących w domu jest coraz większa – w Wielkiej Brytanii ponad 4,2 mln osób pracuje w domu i w ciągu ostatnich 15 lat liczba ta wzrosła o 30%. Trend ten należy ocenić pozytywnie, gdyż możliwość pracy zdalnej pozwala zatrzymać na wsi osoby majątne i lepiej wykształcone, które płacąc lokalne podatki i wspierając lokalne rynki przyczyniają się do zachowania przez nie żywotności ekonomicznej. Dlatego należy wspierać możliwość zdalnego zatrudnienia pracodawców, tym bardziej, że mógłby to być jednocześnie element polityki prodrodzinnej.</p>	<p>Podpora práce z domu vo firmách sídlících v meste Počet ľudí žijúcich na vidieku a pracujúcich z domu neustále rastie. Štatistiky z Veľkej Británie ukazujú, že v roku 2014 pracovalo z domu (tí, ktorí pracujú z domu viac ako polovicu svojho pracovného času) 4,2 milióna ľudí, čo predstavuje 13,9 % podiel sa zvýšil o 2,8 percentového bodu (Office for National Statistics 2014). Z pohľadu vidieka ide rozhodne o pozitívny trend, pretože pomáha udržať na vidieku viac kvalifikovaných a bohatších ľudí (v prípade pracujúcich z domu ide zvyčajne o pozície vyžadujúce pokročilé zručnosti, a teda o lepšie platené pozície – Office for National Statistics 2014), ktorí vďaka svojim výdavkom môžu podporiť miestnu ekonomiku. V rozpore</p>

<p>through their spending or establishing of new start-ups. Contrary to frequent prejudices of employers, many studies (e.g. Beauregard, Basile, Canonico 2013) have proven that working from home can significantly raise the productivity of employees. Therefore, the challenge for European and national authorities is to persuade companies to implement homeworking-friendly policies.</p>	<p>obyvateľstvo môže následne podporovať lokálnu ekonomiku svými útratami či založením nových podniků. Oproti mnoha predsudkům, které často mají zaměstnavatelé vůči práci z domu, mnoho studií dokázalo (např. Beauregard et al. 2013), že práce z domu výrazně zvyšuje produktivitu zaměstnanců. Právě proto je výzvou pro evropské a národní plánovací orgány přesvědčit firmy pro implementaci politik slučujících se s prací z domu.</p>	<p>alapításával sikeresen támogatják a helyi gazdaságot. Sok munkaadó téves elképzelésével szemben több tanulmány (pl. Beauregard et al. 2013) is alátámasztotta, hogy az otthoni munka jelentősen növelheti a munkavállalók termelékenységét. Ezért az európai és nemzeti döntéshozók számára új kihívásként és feladatként jelentkezik, hogy a vállalatokat meggyőzzék az otthoni munkát támogató stratégiák alkalmazásáról.</p>		<p>s predsudkami mnohých zamestnávateľov viaceré štúdie (napr. Beauregard et al. 2013) preukázali, že práca z domu môže značne zvýšiť produktivitu zamestnancov. Výzvou pre predstaviteľov európskych a národných organizácií je preto motivovať firmy, aby vytvárali podmienky umožňujúce prácu z domu.</p>
<p>Regulations and finance Stable, secure and clearly interpreted regulations of regulatory background is a necessary condition for the development of entrepreneurship in rural areas. The regulatory background is a determinant for the development of rural entrepreneurship, which requires the most urgent changes. There has emerged a need to strive for the stabilization of regulations in the regulatory background by the reduction of unnecessary regulatory frameworks, their simplification and restriction concerning freedom of interpretation. An important postulate is to adapt certain regulations for the operation of micro-enterprises in rural areas. In terms of financial support the strongest positive impact can be achieved by: simplifying applications, greater subsidies for entrepreneurs and increased access to guarantees and loans.</p>	<p>Regulace a finance Stabilní, bezpečné a jasné interpretovatelné právní předpisy jsou nutnou podmínkou pro rozvoj podnikání ve venkovských oblastech. Regulační prostředí by mělo být oprostěno od zbytečných předpisů, ty stávající by měly být zjednodušeny, stejně tak i jejich interpretace by měla být jasná. Ve smyslu finanční podpory podnikatelů je nutné usilovat o zjednodušení žádostí o dotace, vyšší dotace pro podnikatele a zlepšení přístup k bankovním zárukám a půjčkám.</p>	<p>Szabályozás és finanszírozás A kiegyensúlyozott, biztonságos és világosan értelmezhető szabályozási háttér nélkülözhetetlen feltétele a falusi vállalkozások fejlődésének, ami azonnali beavatkozást igényel. Megnőtt ugyanis a szabályok stabilizálása iránti igény a szabályozási környezetben, ami mindenekelőtt a szűkségtelen szabályzások csökkentését és egyszerűsítését, illetve a szabályok szabadon értelmezhetőségének a szigorítását jelenti. Fontos követelmény a falusi mikroállalkozások működését érintő rendelkezések adaptációja. A finanszírozási támogatások szempontjából a következő intézkedéseknek lehetnek a legpozitívabb hatásai: a pályázati rendszer egyszerűsítése, a vállalkozóknak juttatott támogatások növelése, valamint a hitellekhez és biztosításokhoz való könnyebb hozzáfutás.</p>	<p>Regulacje i finanse Stabilne, bezpieczne i jasno interpretowalne przepisy otoczenia regulacyjnego stanowią warunek konieczny do rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Otoczenie regulacyjne stanowi tę determinantę dla rozwoju przedsiębiorczości, która wymaga najpilniejszych zmian. Ważna jest stabilizacja i ułatwienie przepisów prawnych przede wszystkim poprzez ich redukcję, uproszczenie i ograniczenie swobody interpretacyjnej. Ważny postulat dotyczy dostosowania niektórych przepisów prawnych do sytuacji małych przedsiębiorców funkcjonujących na obszarach wiejskich. Z kolei w zakresie wsparcia finansowego najsilniejszy możliwy wpływ dla rozwoju przedsiębiorczości może mieć: uproszczenie aplikacji o wsparcie finansowe, większe dotacje dla przedsiębiorców i zwiększenie dostępu do poręczeń i pożyczek.</p>	<p>Regulácie a financie Stabilné, bezpečné a jasne interpretované regulačné predpisy sú nevyhnutnou podmienkou pre rozvoj podnikania vo vidieckych oblastiach. Sú determinantom, ktorý si akútne vyžaduje zmeny. Objavujú sa snahy o úpravu regulácií v zmysle okresania nepotrebného regulačného rámca, zjednodušenia regulačných pravidiel a obmedzenia ich ambivalentného výkladu. Je dôležité prispôsobiť konkrétne regulačné opatrenia v prospech prevádzky malých podnikov vo vidieckych oblastiach. V zmysle finančnej podpory môže byť najsilnejší pozitívny dopad dosiahnutý pomocou zjednodušenia žiadostí, väčších dotácií pre podnikateľov a zlepšenie prístupu k zárukám a pôžičkám.</p>

<p>Competitiveness through cooperation The way to achieve modernization and development of non-agricultural activities in rural areas is through the competitiveness of rural businesses. In addition to capital investment, necessary elements in this process are: "shortening the distance" to the benefits of agglomeration through the widely used Internet, the use of increasing workers' qualifications as a competitive asset as well as cooperation of entrepreneurs. Rural businesses in the case of a high number of branches at the beginning of their activities have to overcome the barrier of weaker accessibility to the means of production, the smaller labour market and outlet and less possibilities of cooperation in relation to companies located in cities and their immediate vicinity.</p>	<p>Zvýšení konkurenceschopnosti prostřednictvím spolupráce Modernizace a rozvoj nezemědělských aktivit ve venkovských oblastech jsou možné prostřednictvím růstu konkurenceschopnosti jednotlivých venkovských podniků. Kromě kapitálových investic do podniku jsou v tomto ohledu nutnými elementy například využití internetu pro zkrácení vzdálenosti na trhy, zvýšení kvalifikace pracovníků a spolupráce podnikatelů. Venkovské podniky, především na počátku své existence, čelí překážkám v podobě slabší dostupnosti výrobních prostředků, menšího venkovského trhu práce, nižšímu počtu možných kooperačních příležitostí ve vztahu k firmám lokalizovaným ve městech.</p>	<p>Versenyképesség és együttműködés A rurális térben működő nem mezőgazdasági vállalkozások modernizációjához és fejlesztéséhez vezető út a versenyképesség növelésén keresztül vezet. A tőkeberuházás mellett ebben a folyamatban kiemelekedő szerepe van az agglomerációk kínálta előnyökhöz vezető út "hosszának lerövidítésére" például az internet felhasználásával, vagy a munkavállalók növekvő képzettségének, mint versenyképességi tényezőnek a kihasználása, illetve a vállalkozók közötti együttműködés elmélyítése. A vidéki vállalkozások a tevékenységük során meg kell küzdeniük a termeléshez szükséges eszközök roszabb elérhetőségével, a szűk munkaerőpiacból, vagy a városokban és közvetlen közelükben működő vállalkozásokkal való együttműködés hiányosságából eredő korlátokkal.</p>	<p>Konkurencja poprzez współpracę Sposobem na modernizację i rozwój pozarolniczych przedsiębiorstw na obszarach wiejskich jest wzrost konkurencyjności podmiotów. Możliwe jest to między innymi poprzez "skracanie dystansu" do korzyści aglomeracyjnych poprzez wzrost wyposażenia informatycznego, wzrost poziomu kwalifikacji pracowników, a przede wszystkim poprzez wzrost współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami. Podmioty gospodarcze zlokalizowane na wsi muszą w swojej działalności pokonać bariery słabszej dostępności do środków produkcji, mniejszy rynek pracy i zbytu oraz mniejsze możliwości współpracy w porównaniu z podmiotami zlokalizowanymi w aglomeracjach. Dlatego to zagadnienie powinno zajmować ważne miejsce w polityce rozwojowej obszarów wiejskich.</p>	<p>Konkurencieschopnosť prostredníctvom spolupráce Modernizáciu a rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít na vidieku je možné dosiahnuť zvyšovaním konkurencieschopnosti vidieckych podnikov. Vidiecke podniky, v porovnaní s podnikmi lokalizovanými v mestách alebo ich bezprostrednej blízkosti, musia prekonať bariéru horšej dostupnosti výrobných prostriedkov, menšieho trhu práce, menšieho odbytu a menšieho množstva príležitostí na spoluprácu. Potrebným doplnkom ku kapitálovým investíciám je v tomto zmysle „skracovanie vzdialenosti“ od výhod aglomerácie, k čomu môže napomôcť ďalšie šírenie internetu, kvalifikačný rast pracovníkov ako konkurenčnej výhody, ako aj spolupráca medzi podnikateľmi.</p>
<p>Scale and cooperation In rural areas there is a predominance of micro-enterprises and self-employed businesses, which are characterized by low innovation, but also limited capacity to implement new technologies and thereby develop so-called modern (highly productive) jobs. Therefore, it is suggested, to support the establishment of clusters that would fully employ local</p>	<p>Spolupráce malých podniků Ve venkovských oblastech přeládají mikropodniky a osoby samostatně výdělečně činné, které je možno charakterizovat nízkou inovativností a omezenou kapacitou pro implementaci nových technologií, a tedy i nízkou kapacitou pro tvorbu dobře placených pracovních míst. Proto je doporučeno podpořit existující klustry, které by plně využily místní potenciál</p>	<p>Lépték és együttműködés A falusi térségeken túlnyomórészt mikro- és önfoglalkoztató vállalkozásokat találunk, amelyeket alacsonyabb szintű innováció, az új technológiák alkalmazásához való korlátozott hozzáférés és ennek következtében az ún. modern (magas termelékenységű képviselő) foglalkozások szűkebb kínálata jellemez. Éppen ezért az ilyen területeken olyan klasterek</p>	<p>Skala i współpraca Na obszarach wiejskich dominujący udział mają mikroprzedsiębiorstwa, które charakteryzują niski stopień innowacyjności, ale również ograniczona możliwość wdrażania nowych technologii i tym samym tworzenia tzw. nowoczesnych (wysokoprodukcyjnych) miejsc pracy. Sugeruje się więc wspieranie tworzenia klastrow, które umożliwiłyby pełne wykorzystanie potencjału</p>	<p>Úrovně spolupráce Vo vidieckych oblastiach dominujú mikro-podnikatelia a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sú charakteristické malým množstvom inovácií, ale aj obmedzenou schopnosťou zavádzať nové technológie, a teda aj vytvárať pracovné miesta s vysokou prídanou hodnotou. Preto odporúčame podporovať zariadenie klastrov, ktoré by pomohli plne využiť lokálny</p>

<p>potential based on agricultural production (food clusters) or regional specialization (regional clusters). In order to create a realistic opportunity for the expanding collaboration of rural enterprises, the most important task in this regard is to promote good practice. This may, for instance, include presenting the mechanism of the functioning and economic benefits of collaboration in the clusters already operating.</p>	<p>založený například na využití místních zdrojů (produkce potravin, dřevěných výrobků atd.) odvětvovými či regionálními klastry. Pro aplikaci těchto doporučení je nutné prezentovat příklady dobré praxe (například prezentace dobře pracujících klastrů a určení ekonomických přínosů takové spolupráce).</p>	<p>létrehozását javasoljuk, amelyek teljes mértékben kihasználják a mezőgazdasági termelésben rejlő helyi potenciált (élelmiszeripari klaszterek) vagy a regionális specializációt (regionális klaszterek). Annak érdekében, hogy reális lehetőség nyíljon a falusi vállalkozások együttműködésének a kiszélesítésére, a legfontosabb feladat a pozitív példák támogatása és népszerűsítése. Ezt többek között a már működő klaszterek működési mechanizmusainak és az együttműködés előnyeinek a bemutatásával valósíthatjuk meg.</p>	<p>lokalnego w oparciu o produkcję rolniczą (klastry żywnościowe) czy też w oparciu o specjalizację regionalną (klastry regionalne). Aby zaistniała w pełni realna szansa na rozwój współpracy przedsiębiorstw wiejskich, najważniejszym zadaniem jest promowanie dobrych praktyk, np. prezentacja zasad funkcjonowania i korzyści ekonomicznych ze współpracy w ramach już działających w danej branży klastrów.</p>	<p>potenciál založený na poľnohospodárskej produkcii (potravinárske klastre) alebo regionálnej špecializácii (regionálne klastre). V záujme vytvorenia reálnych možností spolupráce vidieckych podnikov a podnikateľov sa ako najlepší nástroj javí propagácia úspešnej praxe. Tá môže zahŕňať napríklad prezentáciu mechanizmov fungovania a ekonomických prínosov už jestvujúcich klastrów.</p>
--	--	--	---	---

Regional level • Regionální úroveň • Regionális szint • Wymiar regionalny • Regionálna úroveň

<p>Spatial differentiation of development measures Rural areas are not homogeneous; therefore development measures must respect diverse preconditions of various rural localities for economic development based on the different availability of local resources. Peripheral rural areas with lower human capital require the activation of local people and the sparking of an entrepreneurial atmosphere for example by new social enterprises. On the contrary, suburban rural areas command a high number of qualified people, but very often they face strong opposition from local people against new development projects. All these</p>	<p>Prostorová diferenciace rozvojových opatření Venkovský prostor není homogenní, proto i rozvojová opatření musí respektovat rozdílné předpoklady jednotlivých venkovských oblastí pro jejich ekonomický růst odvozené od rozdílné dispozice místními zdroji. Periferní oblasti s méně kvalifikovanou pracovní silou vyžadují nejprve aktivizaci místních lidských zdrojů a zažehnutí podnikatelské atmosféry například založením sociálního podniku. Naopak suburbánní oblasti s vysoce kvalifikovaným obyvatelstvem mají velice často problém s umístěním nových podnikatelských záměrů kvůli negativním postojům místního</p>	<p>A fejlesztési intézkedések területi differenciálása A vidéki tér nem homogén, ezért a fejlesztési beavatkozásoknak figyelembe kell venniük a különböző falusi térségek eltérő és változatos adottságait. A gazdaság fejlődése érdekében meghozott intézkedéseknek szem előtt kell tartaniuk a helyi erőforrások hozzáférhetőségének jelentős különbségeit. A kisebb humántőkével rendelkező periférikus területeken aktivizálni kell a helyi lakosságot és új szociális vállalkozások elindításával kell felpozícionálni a helyi vállalkozói közeget. Ezzel szemben az elővárosi (szuburbán) zónában lévő falusi cégek nagy arányban</p>	<p>Zróznicowanie przestrzenne mierników rozwojowych Obszary wiejskie nie są przestrzenią jednorodną, stąd też mierniki oceniające ich możliwości rozwojowe powinny uwzględniać różne uwarunkowania wstępne wpływające na określony potencjał wyjściowy. Obszary peryferyjne cechujące się niższym poziomem kapitału ludzkiego wymagają aktywizacji gospodarczej i społecznej poprzez prezentację cennych przykładów. Z kolei na obszarach podmiejskich nacechowanych wysokim poziomem kapitału ludzkiego, zdarzają się konflikty pomiędzy opcją opowiadającą się za konserwacją pewnych struktur a w pełni otwartą na</p>	<p>Priestorová diferenciácia rozvojových opatrení Vidiecky priestor nie je homogénny. Rozvojové opatrenia preto musia rešpektovať odlišné predpoklady ekonomického rozvoja vyplývajúce z odlišnej dostupnosti miestnych zdrojov v rôznych vidieckych lokalitách. Periférne vidiecke oblasti s nižším ľudským kapitálom si vyžadujú aktivizáciu miestneho obyvateľstva a šírenie podnikateľskej atmosféry napríklad novými sociálnymi podnikmi. Naopak, suburbánne lokality disponujú množstvom kvalifikovanej pracovnej sily, avšak často čelia odporu pôvodného obyvateľstva voči novým rozvojovým projektom. Tieto a mnohé</p>
---	--	--	--	---

<p>and many other different requirements of rural localities should be kept in mind by policy-makers. Regional development strategies should, therefore, be tailor-made and they should stress the different qualities of rural localities and propose corresponding development measures in a case-sensitive manner.</p>	<p>obytelstva. Tyto a mnoho dalších místně specifických postojů by měly mít plánovací orgány na mysli při tvorbě strategií regionálního/venkovského rozvoje. Takové strategie by měly být šity na míru jednotlivým venkovským lokalitám a respektovat rozličnou povahu venkovského prostoru.</p>	<p>alkalmaznak képzett munkaerőt, mégis gyakran szembesülnek a helyi társadalom ellenállásával új fejlesztési projektek kivitelezésekor. Mindezt és még számtalan más előfeltételt is szem előtt kell tartaniuk a döntéshozóknak. Átfogó szemléletű, integrált regionális fejlesztési stratégiákra van szükség, amelyek figyelembe veszik a falusi területek eltérő jellegzetességeit és ez egyedi esetekhez jobban alkalmazkodó fejlesztési intézkedéseket tartalmaznak.</p>	<p>nowe inwestycje. Tożsamość i specyficzność miejsca powinny być zatem zawsze brane pod uwagę przy tworzeniu strategicznych opracowań rozwojowych.</p>	<p>d'alsie potreby vidieckych lokalit musia byt zohľadňované tvorcami opatrení. Stratégie regionálneho rozvoja preto musia byt šité na mieru a zohľadňovať rôzne kvalitatívne aspekty vidieckych lokalít, a taktiež citlivo reflektovať miestne pomery.</p>
<p>Presentation of best practice examples This recommendation is closely related to the measure focusing on improving the image of rural areas as entrepreneurial areas. Moreover, it is a very important instrument in how the entrepreneurship rate in rural areas could be increased. Therefore, it is necessary to establish a portfolio of enterprise awards for successful and aspiring entrepreneurs from rural regions (Smallbone 2005), which could motivate other people to start their own business. Such a measure is especially important in the context of the post-socialist countries with lower levels of entrepreneurialism both in rural and urban areas.</p>	<p>Prezentace příkladů dobré praxe Toto doporučení je úzce spjaté s opatřením zaměřeným na zlepšení image venkovských oblastí pro podnikání. Navíc, toto opatření je velice důležitým nástrojem pro zvýšení podnikatelské aktivity ve venkovských oblastech. Proto je třeba vytvořit systém podnikatelských ocenění pro úspěšné podnikatele z venkovských oblastí (Smallbone 2005), který by mohl motivovat další lidi k založení jejich vlastního podniku. Takové opatření je jednoznačně potřebné pro venkovské oblasti postsocialistických zemí, které disponují nižší podnikatelskou aktivitou jako dědičtím státem řízeného hospodářství.</p>	<p>A legjobb gyakorlati példák bemutatása Ez a javaslat szorosan kapcsolódik ahhoz az intézkedéshez, amely a falusi területek, mint "vállalkozói tér" imázsának a növelését tűzi ki célul. Ebből a szempontból nagyon fontos kérdés az, hogy hogyan lehetne növelni a vállalkozások arányát a rurális területeken. Erre jó megoldásként szolgálhat egy olyan vállalkozó díjról szóló portfólió összeállítása, amely a falusi térségekben tevékenykedő sikeres és inspiráló vállalkozókat célozza meg (Smallbone 2005). Ez másokat is saját vállalkozás elindítására ösztönözhet. Az ilyen intézkedéseknek különösen fontos szerepe lehet a poszt-socialista országokban, ahol mind a falusi, mind a városi térben kisebb a vállalkozói kedv.</p>	<p>Prezentacja najlepszych rozwiązań Rekomendacja ta jest silnie powiązana z poprzednią, mówiącą o potrzebie poprawy wizerunku obszarów wiejskich jako miejsca atrakcyjnego do prowadzenia biznesu. Ważne jest prezentowanie najlepszych przykładów oraz zebranie kluczowych cech odpowiadających za sukces gospodarczy firm na obszarach wiejskich (Smallbone 2005), gdyż dzięki konkretnym wzorcom można motywować innych mieszkańców do podjęcia własnej działalności.</p>	<p>Prezentácia príkladov úspešných podnikov Tento návrh je úzko spätý s opatrením na zlepšenie imidžu vidieckych oblastí ako priestoru na podnikanie. Je to taktiež nástroj na podporu zvýšenia miery podnikania na vidieku. V súlade s odporúčaním Smallbonea (2005) je preto potrebné vytvoriť portfólio ocenení pre úspešných a začínajúcich podnikateľov z vidieckych regiónov, čo môže na ostatnú verejnosť pôsobiť ako motivácia k založeniu vlastnej firmy. Toto opatrenie je obzvlášť dôležité v kontexte postsocialistických krajín, ktoré zápasia s nízkym záujmom o podnikanie tak vo vidieckych ako aj mestských oblastiach.</p>

<p>Development through regional specialization</p> <p>Regional specialization emerges as a chance to take advantage of the unique socio-economic and natural resources of a given location as well as an opportunity for enhanced entrepreneurship in rural areas. Currently, much of the European Union's policy promotes intelligent regional specialization. In addition, the aforesaid specialization creates premises for employing unique resources located in rural areas. Therefore, there is the need for in-depth market analysis, including the local market in terms of identifying dominant industries and the possible specialization of enterprises.</p>	<p>Rozvoj prostredníctvom regionálnych špecializácie</p> <p>Regionálna špecializácia sa javí ako šanca pre využitie potenciálu unikátnych socioekonomických a prírodných zdrojů, a rovnako tak i ako šanca na zvýšenie podnikateľskej aktivity dané venkovskými lokalitami. V súčasnosti je v Európskej únii podporovaný trend inteligentnej regionálnej špecializácie, z tohto dôvodu je tu potreba hlbokých analýz regionálnych či lokálnych trhov vo smysle definície dominantných odvetví a možných špecializácií podnikov.</p>	<p>A regionális specializáció jelentősége a fejlődésben</p> <p>A regionális specializáció egyrészt azt jelenti, hogy egy térség kihasználja sajátos társadalmi, gazdasági és természeti erőforrásait, másrészt lehetőséget nyújt a falusi térségekben a vállalkozói szféra növekedésére. Jelenleg a legtöbb európai uniós politika támogatja az intelligens regionális specializációt, amelynek egyik fontos eleme a modern élelmiszer-gazdaság. Emellett a specializáció a vidéki térségekben lévő különleges erőforrások kiaknázására is lehetőséget teremt. Kétféletlenül szükséges tehát egy mélyreható piacelemzés végrehajtása, amely feltárja a helyi piac sajátosságait, a meghatározó ágazatokat és a vállalkozások specializációs lehetőségeit.</p>	<p>Rozwój poprzez specjalizację regionalną</p> <p>Regionalne specjalizacje jawią się jako szansa na wykorzystanie unikalnych zasobów społeczno-ekonomicznych i przyrodniczych poszczególnych obszarów oraz na zwiększenie przedsiębiorczości na terenach wiejskich. Aktualnie mocno w polityce Unii Europejskiej promowane są inteligentne specjalizacje regionów, których ważnym komponentem jest nowoczesna gospodarka rolno-żywnościowa. Stwarzają one podstawy wykorzystania unikalnych zasobów zlokalizowanych na obszarach wiejskich. W związku z tym istnieje potrzeba dogłębnej analizy rynku, w tym rynków lokalnych, pod kątem wyodrębnienia dominujących branż i możliwej specjalizacji przedsiębiorstw.</p>	<p>Rozvoj pomocou regionálnych špecializácií</p> <p>Regionálna špecializácia sa javí ako príležitosť využiť jedinečné sociálno-ekonomické i prírodné zdroje danej oblasti, a tým posilniť podnikanie vo vidieckych oblastiach. Politika Európskej únie v súčasnosti do značnej miery podporuje rozumnú regionálnu špecializáciu, ktorej dôležitým prvkom sú poľnohospodársko-potravinárske aktivity. Spomínaná špecializácia navyše vytvára predpoklady využitia jedinečných zdrojov vidieckych oblastí. Z toho vyvstáva potreba hlbokých trhových analýz, vrátane lokálnych trhov, s cieľom identifikovať dominantné odvetvia a možné zamerania podnikov.</p>
<p>Strengthening role of knowledge transfer</p> <p>Business environment institutions should increasingly become a bridge between practice and science and hence conduct actions aimed at the dissemination of research findings in business routine. In order to allow the efficient transfer of qualified knowledge into practice, research and development units should be actively incorporated into the business environment system. Moreover, it is essential to support knowledge transfer</p>	<p>Posílení role přenosu znalostí</p> <p>Hospodářské komory a jim podobné organizace by se stále více měly stávat mostem mezi vědou a praxí – tedy měly by hrát stále větší roli v přenosu znalostí výsledků výzkumu do podniků. Aby tohoto bylo dosaženo, výzkumné jednotky by měly být aktivní součástí regionálních podnikatelských systémů. Navíc, je nutné podpořit samotný přenos znalostí k podnikatelům, manažerům a zaměstnancům jednotlivých firem, což je obzvláště důležité</p>	<p>A tudástranszfer erősítése</p> <p>Az üzleti világ intézményeinek összekötő híddá kell válniuk a gyakorlati élet és a tudomány között, egyúttal törekedniük kell arra, hogy a tudományos eredmények az üzleti életben hasznosuljanak. Annak érdekében, hogy a magas szintű tudást hatékonyan átültethessük a gyakorlatba, a kutató és fejlesztő intézeteknek aktívan be kell kapcsolódnunk és integrálódnunk kell az üzleti élet környezetbe. Kiemelkedő jelentősége van a tudástranszfer támogatásának</p>	<p>Wzmocnienie znaczenia transferu wiedzy</p> <p>Instytucje otoczenia biznesu powinny w większym stopniu stanowić pomost łączący praktykę z nauką, a więc prowadzić działania upowszechniające wyniki badań w praktyce gospodarczej. Z kolei jednostki badawczo-rozwojowe powinny zostać aktywnie włączone do systemu otoczenia biznesu tak, aby umożliwić skuteczny transfer wiedzy fachowej do praktyki. Ponadto duże znaczenie powinno mieć wsparcie transferu</p>	<p>Posilnenie úlohy prenosu poznatkov</p> <p>Inštitúcie ovplyvňujúce podnikateľské prostredie by mali vo väčšej miere prepájať vedu s praxou, teda podporovať prienik poznatkov z výskumu do podnikateľskej praxe. V snahe umožniť efektívny prenos odborných poznatkov do praxe by mali byť vytvorené vhodné podmienky na aktívnu účasť vedecko-výskumných inštitúcií v systéme tvorby podnikateľského prostredia. Podpora prenosu poznatkov v kontexte</p>

<p>– concerning the functioning of a particular industry including regulatory standards – to entrepreneurs and employees in these companies, especially if one considers the relatively low education level of the rural population.</p>	<p>ve venkovských oblastech s nižší vzdělanostní úrovní tamního obyvatelstva.</p>	<p>támogatásának a meghatározó és speciális szabályozási előírások alapján működő iparágak vállalkozói és dolgozói számára, főleg ha figyelembe vesszük a vidéki népesség viszonylag alacsony képzettségi szintjét.</p>	<p>wiedzy z zakresu funkcjonowania określonej branży i norm prawnych do przedsiębiorców oraz pracowników zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach, z uwzględniając relatywnie niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej</p>	<p>fungovania konkrétneho odvetvia, vrátane regulačných noriem pre podnikateľov a ich zamestnancov, je navyše nesmierne dôležité aj kvôli nižšej vzdelanostnej úrovni obyvateľstva vidieka.</p>
<p>Local (micro-regional or local action groups) level • Místní úroveň (úroveň obcí, mikroregionů a místních akčních skupin) • Helyi (kistérségi és lokális akció csoport) szint Wymiar lokalny • Lokálna úroveň (úroveň obcí, mikroregionálnych združení a miestnych akčných skupín)</p>				
<p>Provision of business infrastructure Local authorities should assist rural enterprises with basic infrastructure and services – e.g. industrial land, existing buildings or the conversion of redundant buildings (e.g. of former "sovkhozes" and "kolkhozes"), communal services, starter units for rent and business nurseries (incubators). Shared services such as secretarial support, childcare and facilities for meetings are also useful (Moseley 2003).</p>	<p>Zajištění místní podnikatelské infrastruktury Místní samosprávy by měly pomoci venkovským podnikům se základní infrastrukturou a službami – např. zajištěním vhodných pozemků a nemovitostí pro jejich expanzi, či přeměnou opuštěných budov – brownfieldů (např. bývalých JZD či státních statků) na podnikatelské inkubátory. Užitečné jsou také sdílené služby v oblasti administrativy, péče o děti či prostor pro vzájemné setkávání (Moseley 2003).</p>	<p>Úzleti infrastruktúra biztosítása A helyi döntéshozóknak biztosítaniuk kell a falusi vállalkozások számára az alapvető infrastruktúrát és szolgáltatásokat – például vállalkozási területek kijelölésével, meglévő épületekkel vagy használaton kívüli épületek átalakításával (pl. egykori téveszek, állami gazdaságok épületállomány), kommunális szolgáltatásokkal, induló vállalkozások számára bérlemények és támogató üzlethelyiségek (inkubátorházak) kialakításával. Nagyon hasznos lehet a szolgáltatások megosztása, mint például adminisztrációs, titkársági támogatások, gyermekjóléti intézmények és irodai kapacitások közös használata (Moseley 2003).</p>	<p>Zapewnienie infrastruktury otoczenia biznesu Władze lokalne powinny wspierać wiejskich przedsiębiorców poprzez zapewnienie im dostępu do podstawowej infrastruktury i usług towarzyszących – uzbrojenie trendów pod inwestycje, modernizację pewnej niewykorzystywanej bazy materialnej, dostęp do pełnego zakresu usług komunalnych, inkubatorów oraz wsparcie w zakresie usług księgowo-administracyjnych oraz socjalnych (np. przedszkolnych) (Moseley 2003).</p>	<p>Zabezpečenie podnikateľskej infraštruktúry Orgány miestnej správy by mali vidiecke podniky podporovať zabezpečením základnej infraštruktúry a služieb, napr. pozemkami a budovami vhodnými na výrobu (napríklad transformáciou areálov bývalých roľníckych družstiev), obecnými službami či podnikateľskými inkubátormi. Užitočné sú taktiež spoločne využívané (zdieľané) služby ako administratívna podpora, starostlivosť o deti či spoločné priestory na stretnutia či porady (Moseley 2003).</p>
<p>Attraction of in-migrants Many studies (see Hruška and Czapiewski 2015) have proven the positive influence of counterurbanisers on the development of the number of jobs in rural areas. Therefore, it is necessary to create good conditions for in-migration of qualified people</p>	<p>Přilákání kvalifikovaných městských obyvatel Mnoho studií (viz článek Hruška a Czapiewski v tomto vydání) dokázalo pozitivní vliv přistěhovaných z města na zvýšení podnikatelské aktivity v místě. Proto je nutné vytvořit příhodné podmínky pro nové obyvatele</p>	<p>Bevándorlók, beköltözők vonzása Több tanulmány kimutatta, hogy a városból vidékre költözés pozitív hatással bír a munkahelyek számának alakulására a falusi környezetben. Éppen ezért elengedhetetlen a jó feltételek kialakítása a városból kiköltöző</p>	<p>Zachęty dla migrantów W poprzednich artykułach wykazano pozytywny wpływ kontrurbanizacji na rozwój gospodarczy tych terenów. Dlatego ważne jest zapewnienie dobrych warunków dla wykształconych mieszkańców migrujących na te tereny – przede wszystkim</p>	<p>Podpora imigrácie Viaceró štúdií (viď článok Hruška a Czapiewskiego v tomto vydaní) preukázalo pozitívny vplyv kontraurbanizácie na rast počtu pracovných miest na vidieku. Preto je potrebné vytvoriť na vidieku podmienky, ktoré by lákali migrantov z miest</p>

<p>from urban areas (an attractive and safe environment, basic public and commercial services including childcare etc.) and to strengthen the positive image of a particular rural settlement or locality. The endeavour for attracting newcomers should be primarily focused on former inhabitants who left their village and built their career (including their human, social and financial capital) in cities or even abroad. Young, well-educated migrants of Central and Eastern European countries living and working in the West provide a pool for recruiting new entrepreneurs (Kovács et al. 2013). It is supposed that attracting these local migrants back is not as complicated and costly as in the case of other in-migrants and could be carried out more informally.</p>	<p>(atraktívni a bezpečné prostredie, základní veřejné a komerční služby včetně péče o děti) a posílit pozitivní obraz daného sídla či venkovské oblasti. Snaha o nalákání kvalifikovaného obyvatelstva by měla být v první řadě zacílena na původní obyvatele, kteří opustili dané sídlo z důvodu budování kariéry (včetně jejich lidského, sociálního i finančního kapitálu) ve městech či dokonce v zahraničí. Mladí, kvalifikovaní migranti ze zemí Visegrádu pracující v západních zemích z tohoto důvodu představují potenciálně velice významný zdroj pro nalákání podnikatelů do daného sídla (Kovács et al. 2013). Předpokládá se, že zpětné přilákání těchto bývalých obyvatel je méně nákladné a může být provedeno neformálnějšími způsoby než u neznámých lidí.</p>	<p>képzett munkaerő számára (vonzó és biztonságos környezet, alapvető köz- és kereskedelmi szolgáltatások, gyermekjóléti intézmények stb.), illetve a vidéki települések pozitív imázsának az erősítése. Az újonnan érkezők odavonzását elsősorban olyan egykori vidéki lakosokra kellene fókuszálni, akik elhagyták falujukát és a városban vagy külföldön építették fel karrierjüket (így egyúttal jelentős humán, szociális és anyagi tőkével rendelkeznek). A Kelet-Közép-Európából származó, de Nyugaton élő és dolgozó fiatal, magasan képzett migránsok jelentős humán tartalékot képeznek egy új vállalkozói réteg megteremtéséhez (Kovács et al. 2013). Feltételezzük, hogy ezen migránsok visszacsábítása kevésbé komplikált és költségigényes feladat, illetve informális úton könnyebben is kivitelezhető, mint más bevándorlók esetében.</p>	<p>w postaci atrakcyjnego i bezpiecznego otoczenia, z wysokimi jakościami usługami publicznymi oraz wzmocnienie pozytywnego wizerunku przetrzeźni wiejskiej. Przyciąganie migrantów powinno również przybrać wymiar bardziej aktywnej – w pierwszym rzędzie ludzi, pracujących w zachodniej części Europy, których na ogół cechuje wysoki poziom kapitału przedsiębiorczości (Kovács i in. 2013). Zakłada się, że ponowne przyciągnięcie byłych mieszkańców nie jest tak skomplikowane i trudne formalnie, jak w przypadku innych migrantów.</p>	<p>(atraktívne a bezpečné prostredie, základné verejné a komerčné služby a pod.) a tiež zlepšovať imidž jednotlivých vidieckych obcí či sídel. Snahy prilákať nové obyvateľstvo by mali byť primárne zamerané na reemigrantov, teda na obyvateľov, ktorí svoju vidieku obec opustili a v mestách či zahraničí si vybudovali kariéru a nadobudli spoločenský, ľudský i finančný kapitál. Návrat mladých a vzdelaných migrantov zo strednej a východnej Európy, ktorí žijú v západných krajinách, môže predstavovať zdroj nových podnikateľských aktivít (Kovács et al. 2013).</p>
<p>Promotion of local entrepreneurs Rural entrepreneurs very often don't have sufficient financial and personnel capacities for marketing their products. Therefore local authorities should actively support them in various regional media or create opportunities for meet-the-buyer events (farmers' markets, fairs, cultural events etc.).</p>	<p>Podpora poptávky u místních podnikatelů Venkovští podnikatelé většinou nemají dostatečné finanční a personální kapacity pro podporu odbytu a marketingu svých produktů. Proto by měly místní samosprávy tyto podnikatele podporovat v regionálním tisku či letáčích nebo by měly organizovat akce zaměřené na potkávání podnikatelů s potenciálními zákazníky (farmářské trhy, jarmarky, kulturní akce atd.).</p>	<p>A helyi vállalkozók támogatása A falusi vállalkozók esetében sokszor hiányoznak a pénzügyi és személyi feltételek a termékek piaci marketingjéhez. A helyi döntéshozóknak ezért aktív támogatniuk kell a vállalkozói réteg megjelenését a regionális médiában, illetve szakmai találkozó formájában lehetőségét kell biztosítaniuk számukra, hogy vevőkkel és ügyfelekkel találkozzanak (pl. szakmai piacok, vásárok, kulturális rendezvények stb.).</p>	<p>Promocja lokalnych przedsiębiorców Przedsiębiorcy wiejscy często nie posiadają wystarczających możliwości finansowych i kadrowych do promowania swoich produktów i usług. Dlatego władze lokalne powinny aktywnie ich wspierać w różnych mediach regionalnych i różnorodnego rodzaju forach stwarzających możliwości spotkania się nabywców i sprzedających (np. targi, imprezy kulturalne, itp.).</p>	<p>Propagácia miestnych podnikateľov Podnikatelia na vidieku často nedisponujú dostatočnými finančnými a personálnymi kapacitami na zabezpečenie marketingu pre svoje produkty. Miestne orgány by ich preto mali aktívne podporovať propagáciou v rôznych lokálnych a regionálnych médiách či organizáciou podujatí, kde by sa mohli predstaviť svojim potenciálnym zákazníkom (farmárske a iné trhy, kultúrne podujatia a pod.).</p>

<p>Establishment and promotion of social enterprises</p> <p>Social enterprise is a suitable tool for sparking enterprise activity in rural areas suffering from high levels of unemployment, poverty and social exclusion. Social enterprise, apart from other types of public investment, is very often the only possible tool to enable additional capital to be brought to rural localities necessary for sustainable economic development. However, particularly in the initial phase rural social enterprises need to have access to high-quality business advice and support (Smallbone 2005).</p>	<p>Založení a podpora sociálních podniků</p> <p>Sociální podnik se jeví jako užitečný nástroj pro zařehnutí podnikatelské aktivity v oblastech trpících vysokou nezaměstnaností, chudobou a sociálním vyloučením. Sociální podniky, kromě jiných typů veřejné investice, jsou často jedinou možností, jak přinést do dané venkovské oblasti kapitál nutný pro další ekonomický růst. Nicméně, především v počáteční fázi jejich existence vyžadují sociální podniky dobrý přístup k poradenství v nejrůznějších oblastech jejich činnosti (Smallbone 2005).</p>	<p>Szociális vállalkozások alapítása és támogatása</p> <p>A szociális vállalkozás alkalmas arra, hogy fellendítse a vállalkozói aktivitást a magas munkanélküliséggel, szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel sújtott falusi térségekben. A szociális vállalkozás, más közberuházásokkal együtt, sok esetben ez egyedüli eszköz arra, hogy a vidéki területek fenntartható gazdasági fejlődéséhez szükséges tőkét biztosítsuk. A falusi szociális vállalkozások számára viszont létfontosságú, hogy különösen a kezdeti fázisban hozzájussanak magas színvonalú üzleti tanácsadáshoz és támogatáshoz (Smallbone 2005).</p>	<p>Tworzenie i promocja przedsiębiorstw społecznych</p> <p>Przedsiębiorstwa społeczne (spółdzielnie) są odpowiednim narzędziem do aktywizacji gospodarczej na obszarach wiejskich dotkniętych wysokim bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Przedsiębiorstwo społeczne, oprócz innych rodzajów inwestycji publicznych, stanowi bardzo często jedną z nielicznych możliwości generujących dodatkowy kapitał finansowy na peryferyjnych obszarach wiejskich. Jednakże nawet w przypadku tych inwestycji konieczne jest spełnienie postulatu o pełnym zapewnieniu wysokiej jakości infrastruktury otoczenia biznesu (Smallbone 2005).</p>	<p>Zriadenie a podpora sociálnych podnikov</p> <p>Sociálne podniky sú vhodným nástrojom šírenia podnikateľských aktivít vo vidieckom priestore, ktorý trpí vysokou mierou nezamestnanosti, chudoby či sociálnym vylúčením. Sociálne podniky, na rozdiel od mnohých iných verejných investícií, sú často jediným prijateľným nástrojom, ktorý môže do daných lokalít priniesť nový kapitál nevyhnutný pre hospodársky rozvoj. Avšak najmä vo svojich začiatkoch potrebujú vidiecke sociálne podniky prístup ku kvalitnej podnikateľskej podpore a poradenstvu (Smallbone 2005).</p>
<p>Fostering local-oriented consumption</p> <p>A high level of local/regional identity of rural people can stimulate local/regional consumption, which in turn can increase the turnover of local enterprises and more generally the circulation of capital within a particular rural locality. Fostering regional identity is therefore a necessary instrument to help local authorities plug some of the "leaks in the bucket" (Moseley 2003: 28). Certification of regional products and their promotion is one of the tools supporting this measure.</p>	<p>Posílení spotřeby na lokální úrovni</p> <p>Vysoká úroveň identifikace místního/regionálního obyvatelstva s místním prostředím může stimulovat spotřebu produktů a služeb místních podnikatelů či obecněji i cirkulaci kapitálu v dané lokalitě. Toto opatření se tak jeví jako nutný nástroj, který pomůže "vyspravit trhliny" v lokální ekonomice, kterými kapitál uniká nenávratně pryč (Moseley 2003: 28). Certifikace regionálních produktů a jejich propagace tak může být jedním z nástrojů, jak podpořit toto opatření.</p>	<p>A regionális identitás erősítése</p> <p>A vidéki lakosság erős helyi/regionális identitása stimulálhatja a helyi/regionális fogyasztást, ami növelheti a helyi vállalkozások bevételeit és általában hozzájárulhat a tőke körforgásához egy adott falusi térségben. Az identitásépítés és a regionális identitás erősítése szükséges eszközök, amelyek segíthetik a helyi döntéshozókat abban, hogy a meglévő "lyukakat befoltózzák" (Moseley 2003: 28). A helyi (regionális) termékek elismerése és támogatása egy lehetséges módszer ennek a végrehajtására.</p>	<p>Wspieranie tożsamości regionalnej</p> <p>Wysoki poziom lokalnej i regionalnej tożsamości mieszkańców wsi może pobudzić lokalną i regionalną konsumpcję, co z kolei może zwiększyć obroty lokalnych przedsiębiorstw i ogólnie obieg kapitału w określonej miejscowości. Pogłębianie tożsamości regionalnej stanowi zatem ważny miękki czynnik, który może wspomóc działania władz lokalnych na rzecz zapewnienia rozwoju (Moseley 2003). Certyfikacja produktów regionalnych oraz ich promocja stanowi jedno z podstawowych narzędzi wspierających tę rekomendację.</p>	<p>Posilňovanie regionálnej identity</p> <p>Vysoká miera lokálnej či regionálnej identity vidieckeho obyvateľstva môže stimulovať spotrebu lokálnych a regionálnych produktov, čím môže prispieť nielen k rastu obratu miestnych podnikateľov, ale aj k obehu kapitálu v danej lokalite. Podpora regionálnej identity je preto opatrením, ktoré môže napomôcť k eliminácii odlivu kapitálu z vidieckych oblastí (Moseley 2003: 28). K nástrojom podporujúcim takéto opatrenie patrí certifikácia regionálnych produktov a ich propagácia.</p>

<p>Promotion of local assets In the development of Visegrad's rural areas local and regional assets must be taken into consideration to a greater extent. Taking advantage of local natural and socio-economic specificity fosters greater effectiveness and diversity of enterprises operating in rural areas. Rural entrepreneurship should become a mosaic of companies characterized by a greater diversity than currently and benefiting from regional advantages. Rural entrepreneurship development policies should to a greater extent focus on the promotion and fostering of those enterprises, which take advantage of local specificity in their activity. This however, does not mean undertaking 'administrative' decisions for the course of entrepreneurship development in a certain area; every entrepreneur should have a free choice concerning their desired economic activity.</p>	<p>Podpora využití lokálních zdrojů Místní zdroje venkovských oblastí zemí Visegrádu musí být znovu posouzeny z hlediska jejich využití pro nastartování ekonomického růstu. Využití takových přírodních či kulturních zdrojů může podpořit větší efektivitu a diverzitu podniků působících ve venkovských oblastech. V tomto ohledu by především na takové podniky, které využívají místní specifčnost, měla směřovat podpora místních autorit. To ovšem neznamená, aby místní samosprávy omezovaly směr ekonomiky pouze na tyto podniky – každý podnik musí mít prostor pro svobodnou volbu odvětví své činnosti.</p>	<p>A helyi előnyök kiaknázása A Visegrádi országok vidéki területének fejlesztésében a helyi és regionális előnyöket jobban figyelembe kell venni. A helyi természet, társadalmi és gazdasági sajátosságokból eredő előnyök kihasználása elősegíti, hogy a falusi környezetben tevékenykedő vállalkozások hatékonyabban és változatosabban működjenek. A falusi vállalkozói szférát olyan a jelenleginél nagyobb változatosságot mutató cégek mozaikjává kell átfőrmálni, amely profitál a regionális előnyökből. A vidékfejlesztési politikának nagyob hangsúlyt kellene fektetniük azon vállalkozások támogatására és megerősítésére, amelyek tevékenységükben jobban kiaknázák a helyi adottságokat. Ez a fejlesztés azonban ne kötelezően alkalmazandó adminisztratív intézkedésekben öltön testet, hanem a vállalkozók maguk dönthessék el, hogy gazdasági tevékenységük során választják-e ezt a lehetőséget, vagy sem.</p>	<p>Promocja zasobów lokalnych W rozwoju obszarów wiejskich krajów Grupy Wyszehradzkiej zasoby lokalne i regionalne powinny być brane pod uwagę w znacznie większym stopniu. Wykorzystanie wielorakiej specyfiki przyrodniczej i społeczno-ekonomicznej obszarów wiejskich powinno przynieść nie tylko większą efektywność, ale i różnorodność działalności gospodarczych. Przedsiębiorczość wiejska powinna stać się mozaiką firm cechujących się większą niż obecnie różnorodnością i korzystającą z przewag regionalnych i lokalnych. Również polityka rozwoju przedsiębiorczości obszarów wiejskich powinna w większym stopniu skoncentrować się na promowaniu i wspieraniu tych przedsiębiorstw, które w swojej działalności wykorzystują lokalną specyfikę. To jednak nie oznacza podejmowania administracyjnych decyzji w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na danym terenie – każdy przedsiębiorca powinien mieć wolny wybór w zakresie podejmowanej aktywności gospodarczej.</p>	<p>Propagácia miestnych výhod V rozvoji vidieckych oblastí vo vyšehradských krajinách musí byť väčší dôraz kladený na miestne a regionálne výhody. Ich využívanie posilňuje efektivitu a rôznorodosť podnikateľských aktivít vo vidieckom priestore. Vidiecke podnikanie by sa malo stať oproti súčasnosti pestrejšou mozaikou firiem profitujúcich z výhod miestnych prírodných a sociálno-ekonomických špecifik. Politika rozvoja podnikania na vidieku by sa mala vo väčšom rozsahu zamerať na propagáciu a podporu tých podnikov, ktoré ich vo svojich činnostiach využívajú. Nemalo by však íst o administratívne usmerňovanie konkrétneho zamerania vývoja podnikania. Každý podnikateľ by mal mať voľnosť vo výbere hospodárskej aktivity, ktorú chce rozvíjať.</p>
---	--	--	---	---

References

- Asheim B., Isaksen A., Nauwelaers C., Tödtling F.**, 2003, *Regional innovation policy for small-medium enterprises*, Cheltenham, Edward Elgar.
- Beauregard A., Basile K., Canonico E.**, 2013, Home is where the work is: A new study of homeworking in Acas – and beyond: Research Paper, LSE Enterprise, ACAS, [cit. 2015-03-27]: URL: http://www.acas.org.uk/media/pdf/f/2/Home-is-where-the-work-is-a-new-study-of-homeworking-in-Acas_and-beyond.pdf
- Blažek J., Uhlíř D.**, 2011, *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*, Praha, Karolinum.
- Capello R., Nijkamp P.** (eds), 2009, *Handbook of Regional Growth and Development Theories*, Cheltenham, Edward Elgar.
- Chromý P., Jančák V., Marada M., Havlíček T.**, 2011, *Venkov – žitý prostor: regionální diferenciace percepce venkova představiteli venkovských obcí v Česku*, Geografie, 116, pp. 23–45.
- Hruška V., Czapiewski K.**, 2015, *Changing rural economies: theoretical background and empirical evidence*, Studia Obszarów Wiejskich, 39, pp. 59–76.
- Kovács Z., Boros L., Hegedűs G., Lados G.**, 2013, *Returning people to the homeland: tools and methods supporting remigrants in a European context*. [in:] Lang, T. (ed.) *Return migration in Central Europe: current trends and an analysis of policies supporting returning migrants*. Forum IfL 21. Leipzig: Leibniz-Institut für Länderkunde, pp. 58–94.
- Moseley M. J.**, 2003, *Rural Development: Principles and Practice*, London, SAGE.
- Office for National Statistics, 2014, *Characteristics of Home Workers*, [cit. 2015-03-20]: URL: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171776_365592.pdf
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J.** (eds), 2011, *Handbook of Local and Regional Development*, London, Routledge.
- Salamon S., MacTavish K. A.**, 2009, *Rural Communities*. [in:] Kitchin R., Thrift N. (eds.), *International Encyclopedia of Human Geography*, Oxford, Elsevier, pp. 423-428.
- Smallbone D.**, 2005, *Fostering Entrepreneurship in Rural Areas*, [cit. 2015-10-03]: URL: <http://www.oecd.org/site/cfecpr/42203059.pdf>.
- Woods M.**, 2011, *Rural*, London, Routledge.